

POWIATOWA STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA

PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W

POWIECIE HAJNOWSKIM

Hajnówka 2008

I. Wprowadzenie

Opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z zadań własnych powiatu wynikającym z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 , poz. 593 z późn. zm)

Dotychczasowa strategia rozwiązywania problemów społecznych przyjęta Uchwałą Nr XLI/203/02 Rady Powiatu Hajnowskiego z dnia 26 września 2002 r. pomimo , iż nie utraciła swej ważności wymaga uzupełnienia. Minęło 6 lat od jej uchwalenia. W tym czasie zmieniło się otoczenie prawne funkcjonowania pomocy społecznej , przybyło nowych zadań do zakresu działania samorządu powiatowego. Okoliczności te wymuszają aktualizację istniejącej strategii. Zapis art. 19 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej precyzuje rodzaje zadań , które powinny być ujęte w strategii i zakłada konsultację zapisów strategii z właściwymi terytorialnie gminami.

Do niniejszej analizy ujęto obszary spraw społecznych rekomendowanych w opracowaniu „ Zarządzanie publiczne w lokalnej polityce społecznej” „ wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP Warszawa 2007 r. str. 36 i 44.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną na poziomie społeczności lokalnej , jak też na poziomie rodziny i jednostki , wymaga systemowego i profesjonalnego diagnozowania problemów społecznych w skali powiatu. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Hajnowskiego sporządzona została w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce , Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie powiatu , Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Białymstoku , jednostek Starostwa Powiatowego w Hajnówce (Powiatowego Urzędu Pracy , Poradni Psychologiczno Pedagogicznej , Wydziału Spraw Społecznych i innych) ,Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce , Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Hajnówce , organizacji pozarządowych i publikacji w czasopismach zajmujących się problematyką społeczną.

W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata , której celem jest rozwinięcie działań realizowanych w powiecie od 1999 roku. Dziś można stwierdzić , że uczestniczymy w przejściu od modelu pomocy , którego zasadniczą funkcją było udzielanie przede wszystkim wsparcia finansowego , do modelu nastawionego na wzmacnianie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się o pomoc w rozwiązywaniu problemów. Praca socjalna i inne usługi niepieniężne nabierają szczególnego znaczenia. Jest to szczególnie ważne jeżeli uwzględniamy skutki tej formy wsparcia w krótkiej i dłuższej perspektywie czasowej w skali jednostki i społeczności lokalnej.

Pomoc społeczna , polegająca na redystrybucji dochodu narodowego , której celem jest wsparcie finansowe obywateli znajdujących się poniżej minimum socjalnego , jako forma doraźna , wydaje się skuteczna. Jednak w szerszym wymiarze powoduje ona wytwarzanie postaw roszczeniowych , a niekiedy bierność u osób korzystających z tego typu pomocy.

Reformy społeczne i gospodarcze wdrażane po 1989 roku w sposób znaczący wpływają na różnicowanie się warunków życia mieszkańców , dotyczy to również naszego powiatu. Niezbędna jest zatem działalność w sferze polityki społecznej zmierzająca do łagodzenia skutków tych zróżnicowań , zwłaszcza w odniesieniu do rodzin , sytuacji dzieci , zapewnienie im równych szans w momencie startu życiowego i zawodowego oraz realizacja aktywnej polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest przede wszystkim na

rozszerzenie i pogłębianie form pracy socjalnej , współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie Powiatu Hajnowskiego oraz z instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej takimi jak oświata , służba zdrowia , policja , sądownictwo.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest spójna z innymi dokumentami przyjętymi do realizacji na poziomie powiatu , województwa i kraju. W szczególności dotyczy to:

- 1.Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu hajnowskiego do 2015 roku przyjętą Uchwałą Nr XXI/116/2000 Rady Powiatu Hajnowskiego z dnia 30 października 2000 r.
- 2.Plan rozwoju lokalnego 2007 -2013 Powiatu Hajnowskiego.
- 3.Państwowy program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2007 -2010
- 4.Strategia Rozwoju Kraju 2007 -20015
- 5.Narodowa Strategia Spójności 2007 – 2013
- 6.Narodowy Program Zdrowia na lata 2007 -2015
- 7.Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006 – 2010
- 8.Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości Wśród Dzieci i Młodzieży do 2010 r.
9. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.

II. Charakterystyka Powiatu Hajnowskiego

Powiat Hajnowski został reaktywowany na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 r. Jest on położony w południowo – wschodniej części województwa podlaskiego. Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 1624 km² .Pod względem administracyjnym obszar powiatu stanowi 9 jednostek szczebla podstawowego w tym: 1 miasto – Hajnówka , 1 miasto i gmina - Kleszczele oraz 7 gmin: Białowieża , Czeremcha , Czyże , Dubicze Cerkiewne , Hajnówka , Narew , Narewka.. Powierzchnię i ludność powiatu w układzie gmin charakteryzuje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność	Ludność na 1 km ²
Miasto Hajnówka	21	21.918	1.029
Miasto i gmina Kleszczele	143	2.873	20
gm. Białowieża	203	2.664	13
Gm .Czeremcha	97	3.619	37
gm. Czyże	134	2.526	19
gm. Dubicze Cerkiewne	151	1.869	12
gm. Hajnówka	293	4.277	15
gm. Narew	242	4.097	17
gm. Narewka	340	3.987	12
Powiat Hajnówka	1.624	47.830	29
Woj. podlaskie	20.187	1.196.101	59

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku 2007 r. (stan na 31.12.2006)

Gminy powiatu hajnowskiego należą do stosunkowo dużych pod względem obszaru. Natomiast biorąc pod uwagę małą liczbę mieszkańców powiatu, otrzymujemy niski wskaźnik gęstości zaludnienia na 1 km². W 2006 r. wg. WUS Białystok na 1 km² w województwie podlaskim przypadało 59 mieszkańców, powiat hajnowski – 29 mieszkańców (od 12 osób na km² w gminie Narewka i Dubicze Cerkiewne do 1.029 osób na km² w mieście Hajnówka)

1. Zarys sytuacji demograficznej.

Demografia jest ważnym czynnikiem wpływającym na zachodzące procesy społeczne. Do najważniejszych należą: przyrost naturalny, przeciętna długość życia, wskaźnik gęstości zaludnienia, równowaga pomiędzy płciami. Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą liczbę ludności powiatu hajnowskiego w wybranych latach.

Rok	Liczba ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji
2005	48.435	396	731	-335	-195
2006	47.830	364	690	-326	-258

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku

W zasadzie w demografii powiatu wszystkie przedstawione wskaźniki mają tendencję spadkową. Również prognozy liczby ludności opublikowane przez Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku dla powiatu hajnowskiego na najbliższe lata potwierdzają niekorzystne tendencje:

2010 rok – prognoza ludności powiatu - 45.406 osób

2015 rok – prognoza ludności powiatu - 43.134 osób

2020 rok – prognoza ludności powiatu - 41.234 osób

2025 rok – prognoza ludności powiatu - 39.614 osób

2030 rok – prognoza ludności powiatu - 38.139 osób

Liczba ludności w poszczególnych gminach powiatu hajnowskiego na koniec 2006 r.

Miasto/ Gmina	Liczba ludności ogółem	W tym kobiety	% udział osób w poszczególnych gminach	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
g. Białowieża	2664	1251	5,57	543	1513	608
g. Czeremcha	3619	1851	7,57	646	2095	878
g. Czyże	2526	1275	5,28	299	1237	990
g. Dubicze Cerkiewne	1869	923	3,91	230	876	763
m. i g. Kleszczele	2873	1477	6,00	416	1492	965

g. Hajnówka	4277	2178	8,94	762	2317	1198
m. Hajnówka	21918	11570	45,83	4020	14121	3777
g. Narew	4097	2078	8,57	583	2197	1317
g. Narewka	3987	1978	8,33	634	2265	1088
Ogółem powiat	47830	24576	100,00	8133	28113	11584

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku.

Tendencja spadkowa liczby mieszkańców powiatu przy wzrastającej liczbie osób starszych ma znaczący wpływ na kształtowanie się wielu zjawisk demograficznych i ekonomicznych a w szczególności na korzystanie z określonego rodzaju usług społecznych. Osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym stanowią 41,22 % mieszkańców powiatu.

Ludność według wieku w 2006 roku w powiecie hajnowskim .

Przedziały wiekowe ludności powiatu hajnowskiego w 2006 r. w tym lata od - do											
0 - 2	3 - 6	7 -12	13-15	16-18	19-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i i więcej
1094	1362	2613	1737	2040	4606	2876	4923	6985	6944	2392	10258

Osób w wieku 65 lat i więcej w omawianym okresie było 10.258 tj. 21,45 % ogółu mieszkańców powiatu.

Jednym z czynników wpływających na potrzeby pomocy społecznej jest poziom wynagrodzeń otrzymywanych przez osoby pracujące. Według Wojewódzkiego Rocznika Statystycznego województwa podlaskiego w 2006 r. przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie podlaskim wyniosło 2.307,59 zł. W powiecie hajnowskim odpowiednio – 2.018,18 zł. (tj. 87,5% przeciętnego wynagrodzenia w województwie podlaskim) W tym okresie przeciętne wynagrodzenie krajowe wyniosło 2.477,23 zł. co stanowiło 122,7 % przeciętnego wynagrodzenia otrzymywanego przez mieszkańców powiatu hajnowskiego.

Wybrane elementy infrastruktury komunalnej decydujące o warunkach życia mieszkańców powiatu. (dane Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku)

Zasoby mieszkaniowe :

1.Liczba mieszkań - 20.448

2.Liczba osób na 1 mieszkanie – 2,57 (w woj. podlaskim 2,97)

Wodociągi i kanalizacja

1.Liczba przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych - 12.427 (tj. 60,77 % ogółu mieszkań w powiecie i odpowiednio 41,14 % w województwie podlaskim)

2.Liczba przyłączy kanalizacji do budynków mieszkalnych - 5.165 (tj. 25.26 % ogółu mieszkań w powiecie i odpowiednio 14,12 % w województwie podlaskim)

Ludność korzystająca w powiecie hajnowskim na dzień 31.12.2005 r. z oczyszczalni ścieków wynosiła 62,2% w porównaniu do województwa podlaskiego 62,1%

Edukacja i wychowanie. (rok szkolny 2006/2007)

Rodzaj szkoły	Liczba szkół / placówek	Liczba uczniów/uczestników
---------------	-------------------------	----------------------------

Wychowanie przedszkolne	17	850
Szkoła podstawowa	17	2.618
Gimnazja	13	1.740
Zasadnicze Szkoły Zawodowe	1	119
Licea ogólnokształcące	2	716
Licea profilowane	2	265
Technika	2	771
Szkoły policealne	2	114
Szkoły dla dorosłych	7	267

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku.

W powiecie hajnowskim na wszystkich poziomach nauki i wychowania uczestniczyło w roku szkolnym 2006/2007 – 7.460 osób tj. 15,60 % populacji powiatu.

Powiat jako organ prowadzący nadzoruje większość szkół szczebla ponadgimnazjalnego.

Na terenie powiatu funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego – Dom Dziecka w Białowieży dla 45 wychowanków.

III. Diagnoza problemów społecznych Powiatu Hajnowskiego.

Poziom życiowy członków danej społeczności lokalnej może być chroniony za pomocą działań o różnym charakterze. Zasada opiekuńczości odnosi się z reguły do tych osób, które nie mają uprawnień ubezpieczeniowych czy zaopatrzeniowych a znajdują się w sytuacji wymagającej pomocy. Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej - „pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości” Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracują w tym zakresie między innymi z organizacjami społecznymi, związkami wyznaniowymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie tym sytuacjom poprzez wspieranie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem przy uwzględnieniu możliwości prawnych i finansowych instytucji pomocy społecznych.

Zadaniem pomocy społecznej na poziomie lokalnym jest współtworzenie godziwych warunków egzystencji i pracy dla grup charakteryzujących się ubóstwem i dotkniętych wszelkiego rodzaju dysfunkcjami np. niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą, bezrobociem, alkoholizmem.

Samorządy gmin i samorząd powiatu hajnowskiego rocznie na opiekę społeczną przeznaczają znaczną część środków swoich budżetów. Wydatki w tym zakresie przedstawiają się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem wydatki w tys. zł. w 2006 r.	Wydatki w zakresie pomocy społecznej w	Stosunek % wydatków pomocy społecznej do
------------------	-------------------------------------	--	--

		tys. zł. w 2006 r.	wydatków ogółem
m. Hajnówka	39.517,8	9.892,8	25,03
m. i g. Kleszczele	6.133,1	1.018,3	16,60
g. Białowieża	6.387,9	831,9	13,02
g. Czeremcha	7.368,8	1.259,2	17,09
g. Czyże	4.348,0	763,2	17,55
g. Dubicze Cerkiewne	3.466,9	667,5	19,25
g. Hajnówka	10.886,3	1.551,0	14,25
g. Narew	11.105,5	1.398,9	12,60
g. Narewka	11.670,1	1.473,8	12,63
Samorząd powiatu hajnowskiego	33.499,4	4.663,5	13,94
Ogółem	115.130,9	18.357,0	15,94

Dane: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Białymstoku.

Pomoc społeczna stanowi znaczne obciążenie budżetów gminnych i samorządu powiatowego.

Świadczy o tym również liczba rodzin objętych pomocą społeczną

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w zależności od dysfunkcji w poszczególnych gminach powiatu w roku 2006 przedstawia poniższa tabela .

Powody ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej na terenie Powiatu Hajnowskiego – 2006 r.

Gmina	m.Hajnówka	M i g. Kleszczele	g.Białowieża	g.Czeremcha	g.Czyże	g.Dubicze Cerkiewne	g.Hajnówka	g. Narew	g.Narewka	Łącznie
Wyszczególnienie	Liczba rodzin									
Ubóstwo	1181	135	111	185	32	90	202	145	309	2390
Sieroctwo						2	2			4
Bezdomność	9									9
Potrzeba ochrony macierzyństwa	68	26		33	19	2	3	12		163
w tym wielodziet.	50	19			17		2	6		94
Bezrobocie	806	54	88	165	31	51	104	82	101	1482
Niepelnosprawność	288	30		43	32	30	81	64	30	598
Długotrwała choroba	165	33			46	59	14	54	5	376
Bezradność w sprawach opiek.-wych.	101	2		48	11	40	65	16	29	312
Przemoc w rodzinie				4		5		9		18
Alkoholizm	169	7	29	52	14	30	19	6	3	329
Po zakł. karnym	4	2		3		1	4	1	4	19
Zdarzenia losowe	2	1		2	1	1	3	4	2	16
Sytuacja kryzysowa	2									2

Dane:Sprawozdanie MPiPS-03 Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu Hajnowskiego

Specyfiką działalności systemu pomocy społecznej jest różnorodność kategorii osób

korzystających z pomocy społecznej. Dominującymi dysfunkcjami, które są powodem przyznania pomocy mieszkańcom powiatu są: ubóstwo – 2390 rodzin, bezrobocie – 1482 rodziny. Następnie niepełnosprawność – 598 rodzin, długotrwała choroba – 376 rodzin, alkoholizm – 329 rodzin i bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych – 312 rodzin. Pozostałe rodzaje dysfunkcji występują w niewielkiej ilości od kilku do kilkunastu przypadków w skali roku. Są to: potrzeby ochrony macierzyństwa, zdarzenia losowe, osoby mające problemy z integracją społeczną po opuszczeniu zakładu karnego, bezdomność, sieroctwo, przemoc w rodzinie i sytuacja kryzysowa. Rozkład przyczyn udzielania pomocy społecznej w układzie procentowym jest zbliżony we wszystkich gminach powiatu.

Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na gminy.

Wyszczególnienie	2005 rok		2006 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach / roczna kwota przeciętnej pomocy w zł. na 1 osobę
m. Hajnówka	1845	6307	1764	5519 / 1.792
m. i g. Kleszczele	197	660	166	535 / 1.903
g. Białowieżą	334	976	219	581 / 1.432
g. Czeremcha	534	1873	327	1751 / 719
g. Czyże	209	592	137	361 / 2.114
g. Dubicze Cerkiewne	306	886	308	958 / 697
g. Hajnówka	260	960	237	780 / 1.988
g. Narew	205	706	228	760 / 1.841
g. Narewka	429	1148	268	818 / 1.801
Razem powiat	4319	14108	3654	12063 / 1.135

Dane: Sprawozdanie MPiPS-03 Ośrodków Pomocy Społecznej powiatu hajnowskiego za 2005 i 2006 rok.

W przedstawionych latach odsetek mieszkańców powiatu korzystających z pomocy społecznej kształtował się na poziomie 25 do 28%. W układzie przestrzennym porównując przeciętną liczbę osób korzystających z pomocy do liczby mieszkańców gminy otrzymujemy znaczny rozrzut osób objętych pomocą. Najmniej osób korzystało z pomocy w gminie Narew ok. 18% populacji gminy do 50% w gminie Dubicze Cerkiewne i 49% w gminie Czeremcha.

Osoby korzystające z pomocy społecznej w gminach średnio otrzymały 1.135 zł. wsparcia na osobę w rodzinie (od 697 zł. w gminie Dubicze Cerkiewne do 2.114 zł. w gminie Czyże)

Ubóstwo i bezrobocie stanowią ponad 2/3 przyczyn kwalifikujących osoby i rodziny do pomocy społecznej. Są to dwa zjawiska sprzężone ze sobą.

1. Ubóstwo – zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki. Ubóstwem najbardziej zagrożone są rodziny wielodzietne, niepełne, z osobami niepełnosprawnymi, osoby o niskim poziomie wykształcenia, pozostające bez pracy. Istnieją dwa rodzaje ubóstwa:

a) już od dawna dotykające rodzinę, a bezrobocie pogłębia je,

b) rodziny odczuwające brak stałych dochodów , chociaż ich gospodarstwa domowe posiadają różne dobra trwale wcześniej nabyte.

Ubóstwo powoduje zaburzenia w wykonywaniu podstawowych funkcji rodziny i pogłębiającą się biofunkcyjność tych rodzin. Zapobieganie ubóstwu jest jednym z celów polityki społecznej. Większość państw prowadzi świadomą , planową działalność w zakresie zabezpieczenia społecznego , pomocy najuboższym i zwalczaniu ubóstwa , co znajduje wyraz w konstrukcji budżetu i wydatkach na pomoc społeczną.

Ubóstwo było powodem przyznania pomocy ponad 41% rodzin w ogólnej liczbie rodzin otrzymujących pomoc. Tylko w gminie Czyże ubóstwo nie było dominującą przyczyną udzielania pomocy. W pozostałych Ośrodkach Pomocy Społecznej ubóstwo było dominującą dysfunkcją przyznawania wsparcia finansowego (od 28,9% w gminie Dubicze Cerkiewne do 64% w gminie Narewka ogółu udzielanego wsparcia w danej jednostce).

2. Bezrobocie – jest to zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest z reguły niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy dla ubiegających się o nie.

Bezrobocie zaczęło towarzyszyć gospodarce od chwili przemian ustrojowych w 1989 roku. Skutki dotyczą bezpośrednio ludzi , wywołując stesy , pogłębiają ubóstwo i patologię.

Według stanu na 31.12.2007 r liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym bezrobotni do 25 lat	W tym długotrwale bezrobotni	W tym bezrobotni z prawem do zasiłku	Bezrobotni niepełnosprawni
m. Hajnówka	770	440	121	399	119	72
M i g Kleszczele	83	41	14	43	12	6
g. Białowieża	103	38	13	58	20	3
g. Czeremcha	139	85	25	87	16	3
g. Czyże	37	17	6	23	3	0
g. Dubicze Cerkiewne	53	19	8	34	6	1
g. Hajnówka	98	53	15	55	10	7
g. Narew	115	58	12	65	11	13
g. Narewka	144	82	16	82	24	10
Razem powiat	1542	833	230	846	221	115

Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce

Liczba bezrobotnych w powiecie hajnowskim w wybranych latach.

1999 r. - 2.778 osób
 2000 r. - 2.825 osób
 2001 r. - 3.325 osób
 2002 r. - 2.897 osób
 2004 r. - 2.572 osób

2005 r. - 2.542 osób

2006 r. - 2.121 osób

2007 r. - 1.542 osób

W ostatnich latach obserwuje się stopniowy spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Stopa bezrobocia na koniec 2007 r. 7,5% wobec 10,1% w 2006 r. W strukturze bezrobotnych (koniec 2007 r.) kobiety stanowią 833 osoby tj. 54% ogółu bezrobotnych. Udział osób długotrwale bezrobotnych kształtuje się na poziomie 54,9% tj. 846 osób. Natomiast odsetek osób z prawem do zasiłku 221 tj. 14,3%, bezrobotnych niepełnosprawnych (115 osób) tj. 7,5% i osób do 25 lat – 230 tj. 14,9%.

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożliwość podejmowania racjonalnych, a niekiedy jakichkolwiek decyzji. Pojawiają się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia. W zmianie trybu życia ujawnia się tradycyjny podział obowiązków na kobiece i męskie.

Bezrobocie ma swoje odzwierciedlenie w liczbie osób korzystających z pomocy społecznej. Dane o liczbie bezrobotnych są skorelowane z sytuacją życiową mieszkańców powiatu hajnowskiego i uzasadniają rosnące potrzeby korzystania z pomocy społecznej.

3. Niepełnosprawność.

Niepełnosprawność to stan będący efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego lub dysfunkcji, wynikły z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania przez jednostkę podstawowych czynności życiowych. Do podstawowych czynności życiowych zalicza się samoobsługę, przemieszczanie się, czynności manualne, orientację w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego uzyskanych dzięki Narodowemu Spisowi Powszechnemu w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła 5.456,7 tys. co stanowi 14,3% ogółu ludności kraju. Oznacza to, że co 7 mieszkaniec Polski był osobą niepełnosprawną.

W powiecie hajnowskim według Spisu Powszechnego z 2002 r. osób niepełnosprawnych było odpowiednio:

9.321 osób według oświadczeń osób pytanych w trakcie spisu,

7.287 osób według oświadczeń osób pytanych przez rachmistrzów i posiadających jednocześnie dokument potwierdzający niepełnosprawność. Stanowi to 14,51% ogółu mieszkańców powiatu i jest zbliżone do danych krajowych.

Przyśpieszony wzrost liczby osób niepełnosprawnych nadaje coraz większą rangę temu zjawisku wśród innych problemów społecznych. Dynamika wzroku niepełnosprawności związana jest nie tylko z tradycyjnymi jej przyczynami, lecz także z nowymi zjawiskami, które mają podłoże w zmianach społeczno – gospodarczych. Niepełnosprawność, w swojej istocie, jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana jest chorobami i dysfunkcjami fizycznymi bądź psychicznymi, wywiera znaczące konsekwencje funkcjonalne i społeczne.

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczonego przez Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, komisję – lekarza orzecznika ZUS lub KRUS.

Na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Hajnówce można wnioskować, iż liczba osób niepełnosprawnych w naszym

powiecie systematycznie rośnie. Obrazuje to liczba osób uzyskujących niepełnosprawności w ostatnich latach.

Lata	Liczba orzeczeń uznających niepełnosprawność osób	W tym orzeczenia po raz pierwszy	Liczba orzeczeń osób do 16 lat	Liczba orzeczeń osób pow. 16 lat
2000	583	583	x	583
2001	562	390	x	562
2002	750	347	170	580
2003	863	500	110	753
2004	990	588	151	839
2005	1437	844	141	1296
2006	1366	731	136	1230
2007	1552	727	179	1373
Ogółem lata 2000-2007	8103 orzeczeń uznających niepełnosprawność	4710 osób orzekanych po raz pierwszy	887	7216

Łącznie w omawianych okresach wydano 8.103 pozytywnych orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Orzeczenia wydane po raz pierwszy w ilości 4710 świadczą, iż liczba osób niepełnosprawnych w powiecie wzrasta. W 2007 roku z 1552 osób uznanych za niepełnosprawne stanowiły osoby z stopniem :

lekkim - 432
 umiarkowanym - 521
 znacznym - 420

Z kolei z analizy liczby i celów przyjętych wniosków (dane Powiatowego Zespołu) za 2006 r. i 2007 r. wynika, iż z 1420 osób składających wnioski w 2006 r. i 1628 wniosków w 2007 r. - wnioskodawcy wnioskują o:

2006 r.	2007 r.	
- 291	379	- przyznanie uprawnień do zasiłku pielęgnacyjnego - osoby dorosłe,
- 252	440	- korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia,
- 232	57	- przyznanie uprawnień do pomocy finansowej z OPS,
- 208	250	- konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- 165	231	- w celu zatrudnienia jako osoby niepełnosprawne,
- 150	171	- zasiłek pielęgnacyjny na niepełnosprawne dziecko,
- 29	14	- uczestnictwa w Warsztacie Terapii Zajęciowej,
- 17	5	- szkolenia,
- 9	26	- korzystanie z karty parkingowej,
- 67	55	- inne przyczyny.

Potwierdza to, iż celem orzekania w większości przypadków jest potrzeba uzyskania wsparcia finansowego bezpośredniego typu: zasiłek pielęgnacyjny, różne zasiłki z pomocy społecznej lub pośrednio np. możliwość uzyskania dofinansowania do zakupu przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego, ulg w przejazdach itp.

Niepełnosprawność to jeden z czynników prowadzący do pogorszenia się kondycji finansowej

każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno – zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka , to z jednej strony efekt wydatków na leczenie , rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin , w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością. Z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie aktywności zawodowej – utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowania przez innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Dotknięcie jednego z członków rodziny niepełnosprawnością stanowi sytuację kryzysową. Obserwacje pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pozwalają stwierdzić , że sytuacja tej grupy osób jest trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę , kosztowną i trudno dostępną rehabilitację. Dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości.

Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi , które wynikają z trudności w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz braku zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Od początku 1999 roku powiat realizuje zadania , które związane są między innymi ze środowiskiem osób niepełnosprawnych , a ściślej z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Międzynarodowa Organizacja Pracy definiuje rehabilitację zawodową jako „*część ogólnego procesu rehabilitacji , polegającą na udzieleniu osobie niepełnosprawnej takich usług jak: poradnictwo zawodowe , szkolenie zawodowe i zatrudnienie , aby umożliwić jej uzyskanie , utrzymanie i awans w odpowiedniej pracy , a przez to integrację lub reintegrację w normalne życie społeczne*”.

Celem rehabilitacji zawodowej , która skierowana jest do niepełnosprawnej młodzieży i osób w wieku aktywności zawodowej stanowi ważną część rehabilitacji kompleksowej , której celem jest pomoc osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu odpowiedniej pracy i utrzymaniu się w niej.

Osiągnięciu tego celu służą różnorodne działania nakierowane na wybór odpowiedniego zawodu przez osobę niepełnosprawną , pomoc takiej osobie w przygotowaniu do pracy , pośrednictwo w uzyskaniu odpowiedniego , a więc dostosowanego do ograniczeń wynikających z niepełnosprawności , zatrudnienia oraz pomoc w odnalezieniu się w miejscu pracy. Instrumenty wspierania rehabilitacji zawodowej.

1.Dofinansowanie do tworzenia przez pracodawców miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Rok	Liczba pracodawców	Liczba utworzonych miejsc pracy	Liczba zatrudnionych osób niepełnosp.	Kwota dofinansowania środkami PFRON do stanowisk pracy	Kwota dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych
1999	16	17	19	435.262	111.159
2000	8	9	14	277.044	204.600
2001	6	12	12	211.867	229.502
2002	9	10	10	342.036	180.136

Od 1 stycznia 2003 r. nowelizując ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych zlikwidowano dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. W to miejsce wprowadzono zapis o przystosowaniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i to spowodowało brak zainteresowania pracodawców do korzystania z tej formy wsparcia środkami PFRON.

2. Pożyczki dla osób niepełnosprawnych na podjęcie własnej działalności gospodarczej.

2000 r. - 1 pożyczka na kwotę 12.000 zł.

2001 r. - 3 pożyczki na kwotę 61.139 zł.

2002 r. - 2 pożyczki na kwotę 40.000 zł.

2003 r. - 1 pożyczka na kwotę 15.000 zł.

Ogółem w wyniku samozatrudnienia utworzona 7 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

W latach 1999 – 2007 przy wsparciu środkami Państwowego Funduszu – Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce przeszkolił lub przekwalifikował następującą liczbę osób niepełnosprawnych:

2003 r. - 15 osób , koszt szkoleń – 4.793 zł.

2004 r. - 23 osoby, koszt szkoleń – 12.768 zł.

2005 r. - 10 osób , koszt szkoleń – 9.043 zł.

2006 r. - 1 osoba , koszt szkolenia – 3.454 zł.

2007 r. - 8 osób , koszt szkolenia - 5.102 zł.

Szkolenia dotyczyły następujących zawodów i umiejętności:

- masaż leczniczo – sportowy 10 osób
- szwacz – 10 osób
- 12 osób obsługa komputera z programem płacowo – kadrowym
- 1 osoba kurs dokształcający kierowców,
- 10 osób. kasy fiskalne + minimum sanitarne,
- 5 osób palacz kotłów wodnych i parowych

Udział bezrobotnych i poszukujących pracy – osób posiadających stopień niepełnosprawności w innych usługach rynku pracy oferowanych przez PUP.

Klub Pracy

Poradnictwo zawodowe.

Rehabilitacja społeczna.

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia rehabilitacja społeczna stanowi „część

ogólnego procesu rehabilitacji , który ma na celu integrację lub reintegrację osoby z naruszoną sprawnością organizmu , poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej , usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji”

Rehabilitacja społeczna służy więc przygotowaniu osoby niepełnosprawnej do życia wspólnie z innymi w rodzinie , wśród przyjaciół i znajomych , czy też w szerszym kontekście w społeczności lokalnej. Celem jej jest włączenie osoby niepełnosprawnej w różne przejawy życia społecznego tak , by mogła czuć się potrzebnym , akceptowanym i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa i mogła korzystać ze wszystkich dóbr będących wytworem tegoż społeczeństwa i jemu dostępnych. Wśród wymienionych zadań na szczeblu powiatu realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej:

1. Turnusy rehabilitacyjne – oznacza to zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku , której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych. Wyboru miejsca odbywania turnusu , terminu dokonuje osoba niepełnosprawna. Liczba osób korzystających z turnusów rehabilitacyjnych w powiecie przedstawia poniższa tabela.

Rok	Liczba wniosków	Liczba osób niepeł. uczestnicząc. w turnusie	Kwota dofinansowania zł.
1999	134	116	76.595
2000	169	169	79.405
2001	206	149	72.783
2002	150	126	55.914
2003	159	164	85.626
2004	244	238	128.514
2005	453	442	252.324
2006	559	577 (w tym 203 w DPS Białowieża)	376.705
2007	596	580 (w tym 218 w DPS Białowieża)	340.505

Dane :Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce

2 .Dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego. Obowiązująca ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych umożliwia dofinansowanie środkami PFRON do zakupu przez osoby niepełnosprawne sprzętu rehabilitacyjnego do wysokości 60% ich wartości. Z tej formy dofinansowania korzysta w każdym roku po kilkanaście osób.

Rok	Liczba osób uzyskanych dofinansowanie	Kwota zł.

2003	9	7.539
2004	28	31.669
2005	17	30.280
2006	22	25.822
2007	16	22.530

Dane :Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce

W większości dofinansowanie dotyczyło zakupu: rowerów rehabilitacyjnych ,

3.Likwidacja barier architektonicznych , technicznych i w komunikowaniu się – dotyczy miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Rok	Rodzaj likwidowanej bariery	Liczba osób	Kwota w zł.
2000	Architektoniczna i techniczna	7	19.920
	W komunikowaniu się	14	11.521
2001	Architektoniczna i techniczna	4	33.581
	W komunikowaniu się	6	4.991
2002	Architektoniczna i techniczna	x	x
	W komunikowaniu się	x	x
2003	Architektoniczna i techniczna	14	72.226
	W komunikowaniu się	12	35.240
2004	Architektoniczna i techniczna	5	19.175
	W komunikowaniu się	8	14.480
2005	Architektoniczna i techniczna	8	36.572
	W komunikowaniu się	11	8.385
2006	Architektoniczna i techniczna	5	39.722
	W komunikowaniu się	5	8.385
2007	Architektoniczna i techniczna	11	72.604
	W komunikowaniu się	3	1.503

4.Dofinansowanie do zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze jest kolejnym zadaniem realizowanym przez samorząd powiatowy. Na

realizację powyższego zadania w latach 2000 – 2007 wydatkowano następujące środki.

Rok	Liczba osób	kwota dofinansowania zł.
1999	45	9.469
2000	125	42.658
2001	147	47.524
2002	152	62.401
2003	143	65.900
2004	222	187.198
2005	278	256.393
2006	364	376.705
2007	609	326.490

Dane :Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce.

Wśród dofinansowanych przedmiotów i środków znajdowały się: aparaty słuchowe , protezy , obuwie ortopedyczne , szyny , protezy , kule , wózki inwalidzkie , peruki , protezy piersi , gorsety , cewniki , pieluchomajtki itp.

Liczba osób korzystających z różnych form dofinansowania w ostatnich latach kształtowała się na poziomie 1.092 osoby w 2006 r. i 1219 osób w 2007 r. osób. Potwierdza to korelację z dużą liczbą osób niepełnosprawnych na terenie powiatu jak też ze strukturą wiekową mieszkańców powiatu.

5.Dofinansowanie do sportu , kultury , rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Rok	Liczba organizacji	Liczba wniosków – przedsięwzięć	Liczba uczestników – osób niepełnosprawnych.	Kwota dofinansowania zł.
2003	1		41	6.624
2004	3		9 315	11.408
2005	5	13	458	43.150
2006	3	11	310	11.138
2007	3	11	302	6.361
Ogółem	x	36	1426	78.681

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce

Istotną rolę w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej na terenie powiatu Hajnowskiego pełni rolę Warsztat Terapii Zajęciowej w Hajnówce prowadzony przez Parafię Prawosławną w Hajnówce od grudnia 2004 roku . Warsztat przeznaczony jest dla 30 uczestników. Dotychczas nie osiągnął pełnej obsady. Przeciętnie przebywa w nim 25 uczestników.

Warsztat jest wyodrębnia organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Od 2006 roku środki PFRON nie pokrywają w 100% kosztów działalności Warsztatu. Istnieje obowiązek dofinansowania bieżącej działalności WTZ w wysokości 10% całości kosztów działalności - w 2008 roku i 15% w 2009 i latach następnych.

Programy celowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)

Od 2003 r. istnieje możliwość uczestnictwa samorządu powiatowego w realizacji programów celowych skierowanych na różne obszary niepełnosprawności w tym: rehabilitacji , likwidacji barier architektonicznych w obiektach służby zdrowia i oświatowych ,transportowych , rehabilitacji zawodowej (dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy)

W latach 2003 – 2006 w ramach programu wyrównywania różnic między regionami powiat uczestniczył w realizacji następujących obszarów:

1.Obszar B – likwidacja barier architektonicznych w obiektach SP ZOZ Hajnówka i Zespole Szkół Zawodowych w Hajnówce.

Zrealizowano 3 projekty na kwotę 166.550 zł.

2.Obszar C – dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Utworzono – 15 stanowisk pracy . Kwota dofinansowania 345.000 zł.

3.Obszar D – likwidacja barier transportowych.

Zakupiono 10 pojazdów dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych w tym: 7 mikrobusów i 3 autobusy o łącznej liczbie miejsc – 158.

Uzyskano kwotę dofinansowania – 957.431 zł.

W miarę ogłaszania kolejnych edycji programu (lub podobnych) istnieje potrzeba zgłaszania akcesu do ich realizacji ze względu na dużą skalę potrzeb i nierozwiązanych problemów.

Opieka nad rodziną i dzieckiem.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny , atmosfera wychowawcza w domu , warunki materialne i zdrowie , stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Zaburzona struktura rodziny , często spotykana wśród świadczeniobiorców ośrodków pomocy społecznej niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka , na jego więź z rodziną. Rodziny podopiecznych Ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków , rozkładem pożycia małżeńskiego , częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci.

W rodzinach zaburzonych , rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego , rozładowywania napięć powstałych poza domem , właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku , częściej pojawiają się u nich problemy w szkole . Bardzo często w takiej sytuacji rodzice nie interesują się dzieckiem. Dzieci odrzucone lub zaniedbywane przez rodzinę szukają akceptacji wśród rówieśników..Problemy opiekuńczo – wychowawcze , niewydolność wychowawcza rodziców , przemoc w rodzinie , uzależnienie rodziców , wielokrotnie są przyczyną umieszczenia dzieci w zastępczych formach opieki tj. rodzinach zastępczych , placówkach opiekuńczo – wychowawczych lub młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Szczegółowe zasady organizowania pomocy rodzinie zostały określone w rozdziale 4 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku pt. „opieka nad rodziną i dzieckiem”.

Rodzina zastępcza.

Rodzina zastępcza jest formą całkowitej okresowej opieki nad dzieckiem osieroconym lub z innych przyczyn pozbawionym opieki rodziców biologicznych.

W powiecie hajnowskim przyczynami powierzenia dzieci rodzinom zastępczym są:

- patologia (alkoholizm , znęcanie się nad rodziną)
- porzucenie
- choroba rodziców
- osierocenie
- trudne warunki materialne rodziny
- wyjazd rodziców za granicę

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) rodziny spokrewnione z dzieckiem,
- 2) niespokrewnione z dzieckiem,
- 3) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
  - wielodzietne
  - specjalistyczne
  - o charakterze pogotowia rodzinnego.

Z dotychczasowych doświadczeń Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce wynika , iż większość rodzin zastępczych jest spokrewniona z dzieckiem. Rodzinę tworzą dziadkowie , krewni w linii bocznej , rodzeństwo.

Liczbę rodzin zastępczych i dzieci w ich przebywających obrazuje poniższa tabela.(dotyczy rodzin funkcjonujących na terenie powiatu hajnowskiego w 2007 r. niezależnie od miejsca pochodzenia)

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.
Liczba rodzin zastępczych	46	55	51	48	50	48	51	53
Liczba dzieci w tych rodzinach	56	67	63	63	66	68	75	81
Liczba rodzin zastępc. Niepok. i zawod.	x	x	4	4	6	9	8	14
liczba dzieci w tych rodzinach	x	x	7	7	11	16	14	30

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce.

Od 2006 r. na terenie powiatu funkcjonują ponadto **rodziny zastępcze zawodowe niepokrewnione z dzieckiem.**

2006 r. - 2 rodziny w których przebywało 12 dzieci

2007 r. - 3 rodziny w których przebywało 14 dzieci

Rodzinnie zastępczej udziela się pomocy na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonego w niej dziecka. Wysokość pomocy comiesięcznej na dziecko uzależniona jest od: wieku dziecka , stanu zdrowia , pokrewieństwa w stosunku do rodziny zastępczej.

Oprócz wspomnianej formy pomocy rodzinie zastępczej przysługuje : pomoc pieniężna jednorazowa z tytułu przyjęcia dziecka do rodziny, pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych – pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki , jednorazowa pomoc pieniężna i pomoc rzeczowa z tytułu usamodzielnienia. Wysokość pomocy i warunki jej udzielania szczegółowo są opisane w Ustawie o pomocy społecznej i Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych.

Wysokość pomocy pieniężnej przyznawanej rodzinom zastępczym przedstawia tabela.

Tabela nr Wysokość pomocy pieniężnej przyznawanej rodzinom zastępczym.

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.	2007 r.
Pomoc pieniężna ogółem zł. w tym:	412.272	430.535	449.753	490.144	523.456	657.163
Pomoc comiesięczna + wyn. rodz. zawod. zł.	412.272	406.220	435.164	490.144	523.456	643.943
Jednorazowa pomoc pieniężna zł.	15.487	24.315	14.589	x	x	13.220

Źródło: Sprawozdania MPiPS -03 za lata 2002 – 2007.

Adopcja

Adopcja (przysposobienie) – to dobrowolne , uregulowane prawem uznanie dziecka biologicznie obcego za własne. Przysposobienie dziecka jest równoznaczne z przyjęciem do rodziny oraz przyznaniem mu wszelkich praw i obowiązków. Przysposobieniu może podlegać wyłącznie osoba małoletnia.

Adopcja jest najlepszym rozwiązaniem z punktu - z pozycji dziecka. Jednocześnie nie bez znaczenia jest aspekt ekonomiczny z punktu widzenia budżetu powiatu.

W ostatnich latach liczba adopcji małych dzieci pochodzących z terenu naszego powiatu wynosi:

2005 r- 5 dzieci (4 dzieci z DD i 1 z udziałem PCPR , bezpośrednio ze szpitala)

2006 r.- 2 dzieci (2 z udziałem PCPR bezpośrednio ze szpitala)

2007 r.- 3 dzieci (2 dzieci z DD i 1 dziecko z udziałem PCPR bezpośrednio ze szpitala)

2008 r. - 2 dzieci przebywających w DD oczekuje na adopcję

Adopcja dotyczyła dzieci pozostawionych po urodzeniu w szpitalu lub małych dzieci , które trafiły do Domu Małego Dziecka w Białymstoku. Szybka adopcja była możliwa dzięki współpracy i

pomocy następujących służb i jednostek:

- 1.Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim – Wydział III Rodzinny I Nieletnich,
- 2.Dyrekcji SP ZOZ Hajnówka,
- 3.Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego w Białymstoku,
- 4.Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce.

W większości przypadków okresu pobytu dzieci poza środowiskiem rodzinnym trwał 2 – 3 miesiące.

Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych , placówek opiekuńczo – wychowawczych , młodzieżowych ośrodków szkolno wychowawczych i specjalnych ośrodków szkolno wychowawczych oraz zakładów poprawczych.

Zgodnie z art. 88 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej osoba , która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca różne rodzaje placówek opiekuńczo – wychowawczych zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem poprzez pracę socjalną , a także pomocą:

- pieniężna na usamodzielnienie (jednorazowa),
- pieniężna na kontynuowanie nauki (comiesięczna)
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- w uzyskaniu zatrudnienia,
- na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Szczegółowe zasady , warunki i kryteria przyznawania pomocy pieniężnej reguluje wspomniana uprzednio Ustawa i Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie , kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie.

Liczba pełnoletnich wychowanków objętych procesem usamodzielnienia w latach 2000 – 2007

Rok	Wychowankowie objęci usamodzielnieniem ogółem	W tym rodzin zastępczych	W tym pozostałych placówek opiek.-wychowawczych
2000 r.	26	24	2
2001 r.	35	30	5
2002 r.	48	40	8
2003 r.	51	37	14
2004 r.	58	40	18
2005 r.	59	42	17
2006 r.	58	39	19
2007 r.	53	38	17

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce.

Większość pełnoletnich wychowanków objęta była pomocą pieniężna na kontynuowanie nauki , która jest pomocą cykliczną , w każdym miesiącu pod warunkiem kontynuowania nauki i przysługuje do wieku 25 lat. Pozostałe formy pomocy przysługują jednorazowo i udzielane są z reguły na koniec procesu usamodzielnienia.

Wszystkie rodzaje pomocy na usamodzielnienie przysługują gdy dziecko trafiło do rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo – wychowawczej na podstawie orzeczenia Sądu , a osoba przebywała tam co najmniej rok. Warunkiem uzyskania pomocy na usamodzielnienie jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia

opracowanego wspólnie z opiekunem.

Wysokość i rodzaje pomocy przyznawanej pełnoletnim wychowankom w latach 2005 -2007.

Rodzaj pomocy	Miejsce pochodzenia wychowanków	2005 r. zł.	2006 r. zł.	2007 r. zł.
Pomoc na kontynuowanie nauki	Rodzina zastępcza	187.294	173.831	170.399
	Placówka opiek. - wychow.	77.584	67.768	49.269
Jednorazowa pomoc pieniężna	Rodzina zastępcza	0	4.863	4.941
	Placówka opiek. -wychow.	0	21.099	14.823
Pomoc rzeczowa	Rodzina zastępcza	22.985	12.647	21.134
	Placówka opiek. -wychow.	8.521	5.693	3.490

Dane. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce.

Jednym z głównych problemów z którymi borykają się pełnoletni wychowankowie – to brak mieszkań.

Organizowanie opieki instytucjonalnej wychowankom w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Kierowanie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo – wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej lub umieszczenia dziecka w rodzinnej opiece zastępczej. Powiat Hajnowski posiada własną placówkę tj. Dom Dziecka w Białowieży w którym również przebywają dzieci z innych powiatów .

Na koniec 2007 r. w Domu Dziecka w Białowieży przebywało ogółem 41 dzieci w tym:

- z powiatu hajnowskiego - 26
- z innych powiatów - 15

Poza tym dzieci i młodzież z naszego powiatu (stan na 31.12.2007) przebywało w innych placówkach - 6 w tym:

- miasto Białystok – 3 (Dom Małego dziecka – 2 , Pogotowie opiekuńczo – Wychowawcze-1)
- powiat ziemski Białystok - 1
- Warszawa - 2

Inne placówki - 4 (MOW Różanystok – 1 , MOW Warszawa – 2 , MOW Goniądz – 1- umieszczono w 2006 r.) Decyzja o umieszczenia w danej placówce podejmowana jest przez Sąd. Rolą Powiatowego Centrum jest poszukiwanie wolnego miejsca w celu jego umieszczenia.

Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny , naruszające prawa i dobra osobiste , powodujące cierpienie i szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym.

Wyróżnia się następujące rodzaje i formy przemocy:

- 1) przemoc fizyczna,
- 2) przemoc psychiczna,
- 3) przemoc seksualna,
- 4) przemoc ekonomiczna i zaniedbanie

Dopuszczanie się przemocy wobec osoby najbliższej jest zachowaniem niewątpliwie nagannym

i zasługującym na potępienie.

Na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce, zjawisko przemocy na terenie powiatu przedstawia się następująco:

Dane za 2005 rok. i 2006 rok

	2005 r.	2006 r.
1.Liczba przeprowadzonych interwencji domowych (ogółem)	- 605	563
w tym dotyczących przemocy domowej (procedura Niebieska Karta – NK) –	146	197
	2005 r.	2006 r.
2.Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie	- 146	197
w tym: miasto	- 101	117
wieś	- 45	80
	2005 r.	2006 r.
3.Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem	- 289	320
w tym: kobiety	- 146	193
mężczyźni	- 0	3
małoletni do 13 lat	- 82	89
małoletni od 13 do 18 lat	- 61	35
	2005 r.	2006 r.
4. Liczba sprawców przemocy domowej ogółem	- 135	196
w tym: kobiety	- 0	2
mężczyźni	- 135	194
małoletni	- 0	0
5.Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem	- 135	160
w tym: kobiety	- 0	2
mężczyźni	- 135	158
małoletni	- 0	0
w tym przewiezionych do izby wytrzeźwień	- 0	4 (meż)
w tym umieszczonych do wytrzeźwienia w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych wszystkie osoby to mężczyźni.(2005 r. - 92 , 2006 r. -98)		
6.Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej pokrzywdzonym lub sprawcom – nie wystąpiło w 2005 r. z kolei w 2006 r. wystąpiły 2 przypadki udzielenie pomocy medycznej w tym 1 dla pokrzywdzonego i 1 dziecko umieszczono w szpitalu.		
	2005 r.	2006 r.
7.Liczba dzieci obecnych na miejscu interwencji	- 143	124
8.Liczba przesłanych informacji do:	2005 r.	2006 r.
Ośrodków Pomocy Społecznej	- 19	47
Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- 20	60
Inni (Kuratorzy Sądowi)	- 20	33

Na podstawie procedury Niebieska Karta wszczęto odpowiednio 10 postępowań o czyn z art. 207kk. w 2005 r. i 16 w 2006 roku.

W kolejnych latach Komenda Powiatowa Policji w Hajnówce założyła odpowiednio 117 i 123 teczki w których gromadzono dokumentację przemocy domowej poszczególnych osób.

Na terenie powiatu w 2007 roku – w gminach funkcjonowało 6 punktów konsultacyjnych w sprawach przemocy – z usług tych punktów skorzystało 139 osób.

W siedzibie Powiatowego Centrum funkcjonuje punkt konsultacyjny z dostępem do usług Biura Porad Obywatelskich w Łomży. Łącznie z usług punktu skorzystało 37 osób w rodzinie.

Dane powyższe pozyskano ze strony BIP Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego > Wydział Polityki Społecznej > Programy w zakresie realizacji zadań publicznych > Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Alkoholizm

Według najnowszej klasyfikacji zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej, polega na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Charakteryzują ją przede wszystkim takie zjawiska jak:

- codzienne wypijanie alkoholu w celu utrzymania zadowalającego funkcjonowania,
- regularne ale ograniczone do weekendów picie dużych ilości alkoholu,
- ciągi picia występujące na przemian z okresami trzeźwości,
- zmiany tolerancji na alkohol,
- utrata kontroli nad picciem,
- zaburzenia pamięci i świadomości,
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji.

O uzależnieniu od alkoholu możemy mówić wówczas, gdy co najmniej trzy spośród wymienionych objawów występowały, co najmniej 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa. Problemy których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Obciążenie budżetu rodziny wydatkami na alkohol, związana z picciem, mniejsza aktywność zawodowa, niebezpieczeństwo utraty pracy lub jej brak często zagraża podstawom materialnym bytu rodziny.

Osoby uzależnione od alkoholu lub ich rodziny wielokrotnie z powodu trudnej sytuacji zgłaszają się do Ośrodków Pomocy Społecznej z prośbą o udzielenie pomocy. Ze statystyki OPS-ów wynika, iż z powodu alkoholizmu w 2006 roku udzielono pomocy 329 rodzinom tj. 5,7% ogółu rodzin, którym udzielono pomoc.

Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku, napięcia. Działające w gminach Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Uzależnień prowadzą prace z osobami uzależnionymi od alkoholu. W latach 2005 i 2006 Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Uzależnień} prowadziły pracę z następującą liczbą osób.

Gmina	Liczba osób objętych oddziaływaniem Komisji w 2005 r.	Liczba osób objętych oddziaływaniem Komisji w 2006 r.
m. Hajnówka	118	161
m. i g. Kleszczele	14	7
g. Białowieża	71	72
g. Czeremcha	26	26
g. Czyże	10	8

g. Dubicze Cerkiewne	28	8 w tym 4 wnioski do Sądu
g. Hajnówka	7	11
g. Narew	11	23
g. Narewka	25 w tym 4 wnioski do Sądu	24 w tym 4 wnioski do Sądu
Razem	310	340

Dane :Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Uzależnień z terenu powiatu.

Na terenie powiatu w strukturze SP ZOZ w Hajnówce funkcjonuje poradnia odwykowa i Oddział Psychiatryczno - Odwykowy.

Pracownikami poradni są między innymi – psycholog ,

W poradni można uzyskać pomoc w zakresie:

- diagnozy uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych,
- porady indywidualne psychologa ,instruktora psychoterapii uzależnień oraz lekarza psychiatrii,
- prowadzenie grup psychoedukacyjnych dla uzależnionych i współuzależnionych,
- sporządzanie indywidualnego planu oddziaływań terapeutycznych dla osób uzależnionych.

Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemami alkoholowymi mogą skorzystać z zajęć w świetlicach środowiskowych funkcjonujących na terenie powiatu tj. w mieście Hajnówka ,

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa z dnia 26 października 1984 r. (Dz.U. Z 1984 r. Nr 35 , poz. 230 ze zm.).

Zgodnie z ustawą istnieje dwie formy planowania , organizowania i finansowania działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Polsce.

1.Pierwsza forma to działania administracji szczebla centralnego i wojewódzkiego ujęte w:

- a) Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- b) Wojewódzkim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2.Druga forma to prowadzenie przez gminy jako zadania własne działań związanych z profilaktyką problemów alkoholowych.

Istnieje również forma samopomocy w postaci Klubu Anonimowych Alkoholików tzw. Klub AA ,który promuje i wspiera osoby w wychodzeniu z nałogu.

Sytuacja osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka , wskutek tego ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa oraz w ich ramach do obowiązków organów administracji rządowej i samorządowej , a ponadto do instytucji do tego powołanych. Sejm , chcąc zapewnić właściwe gwarancje realizacji zapisów konstytucyjnych i zapisów uznawanego w Polsce prawa międzynarodowego , uchwalił w dniu 19 sierpnia 1994 r. ustawę o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111 z 1994 r., poz. 535 ze zm.).

Powyższa regulacja prawna była bardzo potrzebna , gdyż do tego momentu sprawy tej grupy osób nie były uwzględnione. Ustawa dała impuls dla szybszego rozwoju działań w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym.

Przepisy Ustawy można podzielić na trzy obszary , które można opisać w kategoriach następujących celów:

- promocji zdrowia psychicznego , zapobieganie zaburzeniom psychicznym i kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi,
- zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej i innych form pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,ochrona praw obywatelskich osób z zaburzeniami psychicznymi przez

wzmocnienie przestrzegania praw określonych w obowiązujących dotychczas ustawach oraz zapewnienie praw obywatelskich pacjentom poddawanych przymusowemu leczeniu.

Miernikiem skali problemu i potrzeb jest liczba pacjentów Poradni Zdrowia Psychicznego SP ZOZ w Hajnówce. Od chwili powstania Poradni w 1985 r. liczba udzielanych porad systematycznie rośnie i tak w:

1985 r. udzielono - 1.695 porad
1990 r. udzielono - 1.848 porad
1995 r. udzielono - 3.200 porad
2000 r. udzielono - 4.951 porad
2001 r. udzielono - 5.470 porad
2005 r. udzielono - 4.667 porad
2006 r. udzielono - 4.951 porad
2007 r. udzielono - 4.728 porad

Przedstawione liczby wskazują, iż potrzeby w tym zakresie systematycznie rosną. Ponadto na terenie powiatu w ramach specjalistycznej opieki funkcjonują placówki:

1. Oddział Psychiatryczno Odwykowy Szpitala SP ZOZ Hajnówka,
2. Poradnia Psychologiczna Pedagogiczna,
3. Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
4. Niektóre gminy powiatu organizują usługi specjalistyczne w ramach psychiatrycznej opieki środowiskowej (tzw. opiekuni domowe)

IV. Zasoby Pomocy Społecznej w Powiecie Hajnowskim.

Do realizacji zadań stojących przed pomocą społeczną wymagane jest rozpoznanie kilku obszarów jej funkcjonowania w tym w szczególności:

1. Prawnych zasad funkcjonowania i zakresu obowiązków przypisanych samorządom.
2. Rozpoznanie stanu zasobów istniejącej infrastruktury społecznej na terenie powiatu.
3. Określenie potrzeb i możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu w zakresie pomocy społecznej.

Wprowadzony od początku stycznia 1999 r. podział terytorialny kraju oraz towarzysząca mu reforma samorządowa, w ramach której zostały utworzone powiaty, nakreśliła zadania publiczne o charakterze ponad gminnym m. in. w zakresie polityki społecznej, polityki prorodzinnej oraz wspierania osób niepełnosprawnych. Zadania te zostały uszczegółowione w przepisach merytorycznych.

Ad.1. Najważniejsze przepisy regulujące zadania powiatu w zakresie spraw pomocy społecznej.

- a) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.),
- b) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z óżn. zm.),
- c) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),

Wśród zadań powiatu z zakresu wymienionych ustaw należą w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych,
- prowadzenie i organizowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych o zasięgu ponad gminnym dla dzieci i młodzieży pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodziców, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z terenu powiatu, a umieszczonych na

- terenie innych powiatów,
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie osobom opuszczającym rodziny zastępcze i różnego rodzaju placówki opiekuńczo – wychowawcze,
  - prowadzenie domów pomocy społecznej o zasięgu ponad gminnym oraz kierowanie osób ubiegających się o przyjęcie do wyżej wymienionych domów,
  - udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
  - organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych a także terapii rodzinnej,
  - szkolenie , doskonalenie zawodowe i doradztwo metodyczne dla pracowników pomocy społecznej z terenu powiatu,
  - podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb,
  - dofinansowanie dla pracodawców do tworzenia i przystosowania miejsc pracy dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
  - szkolenie i przekwalifikowanie osób niepełnosprawnych,
  - przyznawanie jednorazowej pomocy finansowej na podjęcie działalności gospodarczej przez osobę niepełnosprawną,
  - dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - dofinansowanie sportu , kultury , rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych , technicznych i w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych ,
  - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny , przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
  - prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.
- Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należą w szczególności:
- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
  - realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, pomoc uchodźcom,
  - prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
  - realizacja zadań wynikających z programów rządowych.

Stan zasobów pomocy społecznych na terenie powiatu.

Udzielanie pomocy jest zadaniem ośrodków pomocy społecznej na terenie gmin i powiatowych centrów pomocy rodzinie na terenie powiatu w zakresie kompetencji ustawowych.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej powinien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku 1 pracownik socjalny na 2 tysiące mieszkańców nie mniej jednak niż 3 pracowników.

Z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika , iż zatrudnienie przedstawia się następująco:

Gmina	Pracownicy OPS ogółem	W tym pracownicy socjali	Liczba ludności przypadająca na 1 pracownika socjalnego	W tym z wykształcenie wyższym	Wykształcenie średnie i pozostałe

m. Hajnówka	28	9	2550	12	16
m. i g. Kleszczele	2	1	3006	x	2
g. Białowieża	4	2	2897	4	x
g. Czeremcha	4	2	1850	2	2
g. Czyże	2	1	2580	x	2
g. Dubicze Cerkiewne	2	1	1895	x	2
g. Hajnówka	3	2	2170	2	1
g. Narew	3	2	2090	x	3
g. Narewka	5	2	2050	1	4
PCPR Hajnówka	6	2	x	5	1
Ogółem powiat	59	24	x	26	33

Dane: Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

W większości gmin liczba ludności przypadająca na 1 pracownika socjalnego przekracza wskaźnik ustawowy. Natomiast stan zadudnienia w ośrodku pomocy społecznej w poszczególnych gminach jest suwerenną decyzją tych gmin. Ponadto liczba zatrudnionych pracowników powinna być uzależniona od ilości problemów występujących na określonym terenie.

We wszystkich samorządach gminnych Ośrodki Pomocy Społecznej oprócz typowych zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej wykonują dodatkowe zadania takie jak:

- świadczenia rodzinne,
- dodatki mieszkaniowe,
- zaliczki alimentacyjne,
- sprawy z zakresu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- organizacja prac społecznie użytecznych.

W przypadku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce obecny stan zatrudnienia utrzymuje się od 2000 r. Od tego momentu do kompetencji powiatu dopisano szereg nowych zadań wynikających ze znowelizowanej ustawy o pomocy społecznej i ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Pojawiła się nowa Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (2005 r.), która określa całkiem nowe zadania. Możliwość ich realizacji wymaga zaangażowania nowych specjalistów w szczególności takich jak: psycholog, terapeuta, mediator, pedagog.

Samorzady gminne wśród najważniejszych problemów społecznych wymieniają:

1. Aktywizacja bezrobotnych i reaktywizacja długotrwale bezrobotnych, Budowa systemu wsparcia dla osób bezrobotnych. i aktywizacja długotrwale bezrobotnych - 7 gmin
2. Promocją zatrudnienia i przedsiębiorczości, jako uzupełnienie problematyki bezrobocia – 2 gminy,
3. Profilaktyka alkoholowa i zwalczanie alkoholizmu wśród społeczności lokalnej, a w szczególności wśród grup podwyższonego ryzyka, budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych - 7 gmin
4. Rozwijanie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i systemu wsparcia rodziny – 6 gmin
5. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych – 7 gmin,
6. Tworzenie warunków dla pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu

społecznym, - 7 gmin.

Ponadto wymieniane są inne zadania, które zgłoszone zostały jako pojedyncze problemy. Są to:

1. Rozbudowanie form pomocy społecznej,
2. Skoordynowanie współpracy z różnymi instytucjami i stowarzyszeniami,
3. Rozwijanie i udoskonalanie już istniejących programów pomocy,
4. Diagnostowanie i monitorowanie problemów społecznych.
5. Edukacja publiczna,
6. Ochrona zdrowia.

W oparciu o uchwalone Gminne Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych - Samorządy Gminne w swoich działaniach w większości przypadków swoje działania będą koncentrować na następujących obszarach: **bezrobocia, przeciwdziałania uzależnieniom (alkohol), wzmocnienie rodziny i zapobieganie kryzysom, obszar niepełnosprawności, wsparcie osób starszych.**

Infrastruktura pomocy społecznej na terenie powiatu.

Do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej oprócz odpowiednich zasobów ludzkich niezbędna jest odpowiednia infrastruktura, która zaspokajałaby potrzeby mieszkańców powiatu. Do instytucji infrastrukturalnych prowadzonych przez powiat należą:

1. Dom Pomocy Społecznej „Rokitnik” w Białowieży.

Dom posiada 71 miejsc w tym:

- 50 miejsc dla osób w podeszłym wieku,
- 21 miejsc dla osób przewlekle, somatycznie chorych.

Na koniec 2007 roku Dom posiadał pełne obłożenie. Jednocześnie nie ma kolejek osób oczekujących. Osoby do Domu przyjmowane są na bieżąco. Po zmianie zasad odpłatności polegająca na obowiązku wnoszenia odpłatności przez najbliższą rodzinę i gminę za pobyt w DPS zmalała liczba osób kierowanych do tej placówki.

Dom Pomocy Społecznej w 2006 r. osiągnął wymagane przepisami standardy i w 2007 r. uzyskał wpis do rejestru Wojewody.

2. Placówka opiekuńczo – wychowawcza – Dom Dziecka w Białowieży.

Dom Dziecka w Białowieży jest placówką opiekuńczo wychowawczą typu socjalizacyjnego na 45 miejsc. Placówka dotychczas nie osiągnęła wymaganych przepisami standardów. Ostateczny czas ich osiągnięcia został przesunięty do 31.12.2010 roku.

3. Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Hajnówce.

Jest to placówka przekształcona z Środowiskowego Domu Samopomocy. W strukturze powiatu funkcjonuje od 1 stycznia 2006 r. Posiada 45 miejsc. Do końca 2007 r. Powiatowe Centrum wydało 49 decyzji umożliwiających korzystanie z usług placówki.

Ośrodek Wsparcia stosuje różne formy terapii / treningi w tym: trening umiejętności samoobsługi i zaradności życiowej, trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, psychoedukacja, trening umiejętności spędzania wolnego czasu, pracownia kulturalno oświatowa.

4. Warsztat Terapii Zajęciowej w Hajnówce.

WTZ jest jednostką prowadzoną przez Parafię Prawosławną w Hajnówce na 30 miejsc. Od chwili uruchomienia w grudniu 2004 r. do końca 2007 r. stan ten nie został osiągnięty. Przeciętna obsada uczestników wynosiła 25 osób. Warsztat prowadzi terapię w pracowniach w tym:

- dnia codziennego
- komputerowej
- artystycznej
- plastycznej
- technicznej
- rehabilitacyjno – rekreacyjnej
- muzykoterapeutycznej

Bieżąca działalność Warsztatu dofinansowana jest poprzez samorząd powiatowy – środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Od 2007 r. Fundusz dofinansowuje tylko część kosztów. W 2008 r. wymagany jest wkład innych środków poza PFRON-owskich w wysokości 10 % i 15 % w 2009 r. i latach następnych.

1. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Hajnówce (działa w oparciu o ustawę o systemie oświaty)

Poradnia Psychologiczna Pedagogiczna jest jednostką budżetową Starostwa , która realizuje zadania między innymi z zakresu:

a) wydawania orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania:

2006 rok – 25

2007 rok – 24

b) wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego

2006 rok – 18

2007 rok - 25

c) wydawanie opinii w szczególności o dostosowaniu wymagań edukacyjnych , o pomocy psychologiczno – pedagogicznej w przedszkolu i w szkole

2006 rok – 273

2007 rok – 269

d) porady i konsultacje udzielane

uczniom: 2006 r. - 174 , 2007 r. - 162

rodzicom 2006 r. - 210 , 2007 r. - 176

nauczycielom: 2006 r. - 157 , 2007 r. - 163

e) łączna liczba przebadanych w Poradni dzieci

rok 2006 – 1557

rok 2007 - 1453

W skład infrastruktury pomocy społecznej wchodzi również jednostki prowadzone przez sektor pozarządowy. Należą do nich:

1.Dom Miłosierdzia „Samarytanin” prowadzony przez Parafię Prawosławną Św. Trójcy w Hajnówce na 45 miejsc przeznaczony dla osób niepełnosprawnych , przewlekle chorych i w podeszłym wieku. Dom posiada pełną obsadę. Zwiększone zainteresowanie korzystania z jego usług wynika z uprzednio wspomnianych nowych zasad odpłatności stosowanych za pobyt w domach wpisanych do rejestru Wojewody. Dom posiada wpis do wykazu placówek zapewniających całodobową opiekę – prowadzonym przez Wojewodę.

Dom utrzymuje się wyłącznie z odpłatności mieszkańców i sponsorów.

2.Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia „ELEOS” Dom Opieki w Trześciance prowadzony przez Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia Diecezji Warszawsko - Bielskiej w Warszawie na 27 miejsc dla Zasady funkcjonowania i odpłatności podobne jak w przypadku Samarytanina.

3.Ośrodek Opiekuńczy PKPS w Starzynie prowadzony przez Radę Naczelną Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Warszawie na 35 miejsc przeznaczony dla osób w podeszłym wieku. . Na

koniec 2007 r. przebywało 11 osób. Posiada wpis do wykazu placówek – rejestr prowadzony przez Wojewodę.

Uzupełnieniem potrzeb osób starszych wymagających opieki są oddziały Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Hajnówce.

Liczba łóżek szpitalnych ogółem w SP ZOZ W Hajnówce - 377

	2005	2006	2007
Liczba łóżek			
Oddział Rehabilitacji Leczniczej	30	38	38
Oddział Psychiatryczny	60	60	60
Zakład Opiekuńczo – Leczniczy + Zakład Pielęgnacyjno - Opiekuńczy	40	52	52
Liczba leczonych osób			
Ogółem w tym:	10.755	11.117	11.490
Oddział Rehabilitacji Leczniczej	414	457	512
Oddział Psychiatryczny	773	663	762
Oddział Diennej Rehabilitacji	140	169	176
Zakład Opiekuńczo – Leczniczy + Zakład Pielęgnacyjno - Opiekuńczy	154	234	283
Czas oczekiwania			
Oddział Rehabilitacji Leczniczej	-	-	37
Oddział Psychiatryczny	0	0	0
Zakład Opiekuńczo – Leczniczy + Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy	-	-	45,85 68,79
Liczba porad			
Poradnia Rehabilitacji	4314	4526	4667
Poradnia Zdrowia Psychicznego	5627	4951	4728
Poradnia Leczenia Uzależnień	571	693	659

Kadra pracująca w poszczególnych Oddziałach SP ZOZ Hajnówka.

1.Oddział Rehabilitacyjny

- 2 -lekarzy specjaliści a rehabilitacji medycznej,
- 2 lekarzy w trakcie specjalizacji z rehabilitacji medycznej,
- 2 lekarzy z zakresu neurologii
- 5 techników fizjoterapii
- 4 pozostały personel (masażysta , psycholog, terapeuta zajęciowy , logopeda).

2.Dzienny Oddział Rehabilitacji:

- 2 lekarzy w trakcie specjalizacji z rehabilitacji medycznej,
- 1 fizjoterapeuta
- 2 technik fizjoterapii

1 masażysta

3.Poradnia Rehabilitacji i Dział Rehabilitacji Medycznej

2 lekarzy specjalistów rehabilitacji

1 fizjoterapeuta

4 techników fizjoterapii

2 masażystów

4.Oddział psychiatryczny

7 lekarzy psychiatrów

2 psychologów

1 terapeuta zajęciowy

1 pracownik socjalny

5.Poradnia Zdrowia Psychicznego i Poradnia Leczenia Uzależnień

4 lekarzy specjalistów psychiatrii

1 psycholog

1 pracownik socjalny

W oddziałach i poradniach rehabilitacyjnych SP ZOZ Hajnówka na stanie znajduje się 81 pozycji sprzętu rehabilitacyjnego.

Ponadto do mieszkańców powiatu w 2007 r. skierowane były następujące programy profilaktyczne:

1.Program profilaktyki przewlekłej obturacyjnej choroby płuc – przebadano 42 osoby.

2.Program profilaktyki szyjki raka macicy przebadano 1251 osób

3.Program profilaktyki układu krążenia – przebadano 280 osób

4.Program profilaktyki gruźlicy – przebadano 1608 osób

Dane dotyczące działalności Szpitala i usług medycznych udostępnił SP ZOZ Hajnówka.

Organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy społecznej niepełnosprawnych.

Rozmiar potrzeb z jakimi boryka się pomoc społeczna oraz niemożliwość ich zaspokojenia w oparciu o posiadane środki finansowe budżetu państwa i samorządów zmusza do głębokiej decentralizacji pomocy społecznej. Wymaga to odwołania się do potencjału, który tkwi we wszystkich wspólnotach lokalnych.

W art. 1 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jest zapis mówiący, iż „pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi kościołami i związkami wyznaniowymi”

Organizacje pozarządowe jako trzeci sektor łącznie z samorządami uczestniczą w zagospodarowaniu przestrzeni, która wytworzyła się po wprowadzeniu reformy administracyjnej kraju. Organizacje pozarządowe działające w sektorze życia społecznego skupiają z reguły osoby z podobnymi problemami np. zdrowotnymi, socjalnymi i innymi oraz ich rodziny oraz osoby wspierające.

Organizacje pozarządowe są podstawowym partnerem w działaniach na rzecz diagnozowania występujących potrzeb w środowiskach osób niepełnosprawnych oraz w rozwiązywaniu istniejących problemów w tych środowiskach. Swoje działania opierają na społecznej pracy. W rejestrach prowadzonych przez Starostwo Powiatowe w Hajnówce na koniec 2007 r. było zarejestrowanych 54 stowarzyszeń. Do organizacji pozarządowych aktywnie działających w

omawianej sferze na terenie powiatu należą w szczególności:

- 1.Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Hajnówce,
- 2.Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Rejonowy w Hajnówce,
- 3.Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” w Hajnówce ,
- 4.Polski Związek Głuchych – Koło Terenowe w Hajnówce,
- 5.Stowarzyszenie „Być razem”
- 6.Stowarzyszenie Twórcze Studio Form Wzorniczych w Hajnówce,
- 7.Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Hajnówce
- 8.Związek Emerytów Rencistów i Iwa lidów w Czeremsze,
- 9.Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Narewce,
- 10.Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Hajnówce,
- 11.Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w Hajnówce,
- 12.Związek Inwalidów Wojennych Koło w Hajnówce,
- 13.Klub AA „Dąb” w Hajnówce,
- 14.CARITAS Oddział w Hajnówce,
- 15.Stowarzyszenie „Sami Sobie” przy MOPS Hajnówka,
- 16.Stowarzyszenie wspierania rodzin zastępczych „Uśmiech Dziecka”,
- 17.Stowarzyszenie Sybiraków Oddział w Hajnówce,
- 18.Polski Czerwony Krzyż Oddział w Hajnówce.

Ad.3 Określenie potrzeb i możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu hajnowskiego w zakresie pomocy społecznej.

Dotychczas zebrane i omówione informacje o stanie pomocy społecznej na terenie powiatu zawierają opis zjawisk społecznych w ujęciu ilościowym i jakościowym (opisowym). Pozwala to określić słabe i mocne strony tego zjawiska. Z oczywistych względów w niniejszej analizie zdefiniowano jedynie czynniki mające kluczowe znaczenie dla polityki społecznej samorządu powiatu hajnowskiego.

Analizę oparto na wybranych czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej. Wnioskowanie szans i zagrożeń w przedstawionej poniżej części dokumentu oparte zostało na zestawieniu mocnych i słabych stron. Innymi słowy szanse i zagrożenia stanowią pochodną wielu czynników. Są też obciążone pewnym subiektywnym podejściem do oceny, osób i grup środowiskowych, uczestników procesu konsultacji społecznych co zawsze jest nieuniknione w przypadku konieczności wyboru kluczowych czynników dla rozwoju danej sfery, w warunkach istnienia wielu kryteriów oceny.

Analiza SWOT

Szanse - Atuty	Zagrożenia - Słabości
1. Wykształcona i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pracowników służb społecznych, 2. Ścisła współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w gminach w realizacji zadań pomocy społecznej, 3. Współpraca z sądem rodzinnym, kuratorami zawodowymi i społecznymi, Poradnią Psychologiczno Pedagogiczną, organizacjami pozarządowymi,	1. Zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych uzależnień, 2. Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych, brak motywacji młodzieży do kształcenia i atrakcyjnych propozycji zagospodarowania czasu wolnego; rozszerzania się uzależnień i patologii społecznej, 3. Zastój w budownictwie mieszkaniowym, brak mieszkań socjalnych, chronionych dla

<p>4. Środki finansowe PFRON, 5. Tworzenie miejsc pracy, 6. Możliwość korzystania z pomocowych funduszy unijnych, 7. Realizacja powiatowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych , osób uzależnionych i współuzależnionych , osób mających problemy opiekuńczo – wychowawcze i grup wykluczonych społecznie, 8. Nadwyżka siły roboczej, 9. Życzliwość i gościnność mieszkańców,</p>	<p>usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych , placówek opiekuńczo wychowawczych i osób z zaburzeniami psychicznymi, 4. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura społeczna, 5. Słabo rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego, 6. Brak grup samopomocowych dla różnych grup klientów pomocy społecznej, 7. Bariery ograniczające podjęcia pracy: wiek, słaba oferta zatrudnienia dla absolwentów szkół, 8. Struktura wykształcenia niedostosowana do wyzwań rynku, 9. Ograniczone środki finansowe na realizację zadań pomocy społecznej, 10. Ograniczony rynek pracy, 11. Odływ ludzi młodych i wykwalifikowanych z terenu powiatu, 12. Patologie w społeczeństwie, 13. Wzrost przestępczości na terenie powiatu, 14. Poziom życia mieszkańców, 15. Starzenie się ludności powiatu, 16. Niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.</p>
<p>Mocne strony:</p>	<p>Słabe strony:</p>
<p>1. Funkcjonowanie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na szczeblu samorządu powiatowego, 2. Wykwalifikowana kadr pomocy społecznej, 3. Dostrzeganie potrzeb osób niepełnosprawnych, 4. Udzielanie pomocy finansowej oraz pracy socjalnej rodzinom zastępczym i pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych ,oraz placówek opiekuńczo wychowawczych, 5. Likwidacja barier architektonicznych , technicznych i w komunikowaniu się u indywidualnych wnioskodawców,</p>	<p>1. Rosnące ubóstwo, 2. Migracja zarobkowa (czasowa i stała), 3. Rozpad rodziny spowodowany migracją zarobkową ,długotrwałym bezrobociem oraz patologiami, 4. Niedostateczna systemowa opieka nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi, 5. Niedostateczny poziom likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, 6. Brak pełnego rozeznania liczby osób niepełnosprawnych i ich potrzeb, 7. Brak budownictwa komunalnego i socjalnego 8. Brak rozwiniętej sieci wsparcia dla ofiar przemocy, 8. Brak mieszkań chronionych, 9. Brak rodziny zastępczej pełniącej rolę pogotowia opiekuńczego, 10. Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów, 11. Niedobór jednostek i instytucji świadczących usługi rehabilitacyjne, 12. Peryferyjne położenie powiatu.</p>

Strategia w zakresie pomocy społecznej w powiecie hajnowskim jest zgodna z ogólnymi kierunkami rozwoju regionu i powiatu zapisanymi w innych dokumentach zatwierdzonych i przyjętych do realizacji w tym **Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu hajnowskiego do 2015 roku**. Jest ona również spójna z głównymi kierunkami **działań** Rządu i Samorządu Województwa.

W pracach nad strategią wykorzystano informacje dotyczące pomocy społecznej sygnalizowane przez służby społeczne, organizacje pozarządowe. Strategia realizowana będzie we współpracy wielu jednostek samorządu powiatowego, samorządów gminnych, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych, a przede wszystkim przez istniejące jednostki systemu pomocy społecznej.

Działania służb społecznych powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczna w powiecie opiera się na dążeniu do kompleksowego działania uwzględniającego potrzeby fizyczne, psychologiczne, społeczne oraz osób potrzebujących pomocy. Rodzaj, forma i rozmiar pomocy powinny wynikać z rzetelnego rozeznania potrzeb, a udzielana pomoc powinna służyć umacnianiu rodziny. Działania wynikające ze strategii powinny być ukierunkowane na podnoszenie poziomu życia wszystkich mieszkańców powiatu z uwzględnieniem kompleksowych działań, skierowanych do poszczególnych kategorii osób lub rodzin wymagających pomocy.

Misja powiatu.

Misją powiatu hajnowskiego w zakresie pomocy społecznej jest uzyskanie odczuwalnych społecznie przez jednostkę pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, niepełnosprawność, uzależnienia, starość.

Zadania wynikające z misji ogólnej z zakresu polityki społecznej na terenie powiatu wynikające z dokonanej diagnozy i zadań zapisanych w ustawie o pomocy społecznej i w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej i zatrudnieniu osób niepełnosprawnych można ująć w dwóch obszarach:

1. Obszar zadań wynikający z ustawy o pomocy społecznej,
2. Obszar problematyki osób niepełnosprawnych.

Z kolei w Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu hajnowskiego sprawy społeczne zapisane są w celu pt. **”Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej oraz zapewnienie powszechnej dostępności do usług publicznych i informacji”**

Od momentu uchwalenia w 2002 r. Strategii rozwiązywania problemów społecznych i Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu hajnowskiego do 2015 roku w obecnie obowiązującym kształcie zostało osiągniętych kilka celów strategicznych w obszarze spraw społecznych w tym:

1. Organizacja nowych oddziałów szpitalnych SP ZOZ Hajnówka: psychiatryczno – odwykowy, ratunkowy, pilęgnacyjno – opiekuńczy, rehabilitacyjny,
2. Utworzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej w Hajnówce,
3. Powstanie Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
4. Rozwój infrastruktury Ośrodków całodobowej opieki osób starszych prowadzonych przez organizacje z poza sektora samorządowego (Dom Opieki „ELEOS”, w Trześciance, Ośrodek Opiekuńczy PKPS w Starzynie),
5. Stworzenie powiatowego programu wsparcia organizacji pozarządowych i wspieranie finansowe ich przedsięwzięć.

Lista celów głównych (strategiczných) - Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Hajnowskiego.

Lista celów głównych została stworzona w oparciu o diagnozę występujących problemów społecznych na terenie powiatu, zgłaszanych potrzeb i misji powiatu oraz w korelacji z głównymi

problemami społecznymi zgłoszonymi przez gminy.

Do celów głównych zaliczamy:

- I. Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.**
- II. Doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem.**
- III. Zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin w sytuacji kryzysowej.**
- IV. Rozwijanie usług i systemu wsparcia dla osób starszych (w tym modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej)**
- V. Wspieranie osób niepełnosprawnych – poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez wyrównywanie szans w dostępie do edukacji , pracy , szerokiej oferty usług i świadczeń .**
- VI. Wypracowanie modelu wspólnego działania i form współpracy lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej w tym osobom uzależnionym i ich rodzinom.**

Cele operacyjne – szczegółowe wynikające z realizacji celów głównych.

Ad. I – Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Z 2004 r, Nr 99 , poz. 1001 ze zm.) do zadań powiatu należy ;” opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych”

Wobec faktu , iż Rada Powiatu Hajnowskiego podjęła stosowną Uchwałę w tym zakresie , program jest szczegółowo omówiony i stanowi on zgodnie cytowanym zapisem integralną część niniejszej strategii. Nie zachodzi potrzeba jego tworzenia i omawiania.

Ad. II – Doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem.

Rodzina jest najważniejszą komórką społeczeństwa. Stanowi ona niezaprzeczalną wartość. Jednocześnie ma do spełnienia wiele odpowiedzialnych funkcji. Jest miejscem kształtowania się osobowości , dorastania i dojrzewania do samodzielnego życia.

Rodzina zaspakaja potrzeby biologiczne i psychologiczne , dostarcza wzorców osobowych i zachowań w dorosłym życiu. Przygotowuje dzieci do życia w społeczeństwie. Dlatego też państwo ma obowiązek poprzez swoje instytucje chronić rodzinę przed czynnikami mogącymi zaburzyć jej prawidłowe funkcjonowanie , ale także pomagać w rozwoju , w szczególności rodzinom dysfunkcyjnym.

Do realizacji tego celu strategicznego niezbędna jest współpraca wielu podmiotów i organów samorządów wszystkich szczebli oraz organizacji pozarządowych.

Bardziej szczegółowe rozwinięcie tego zadania opisane jest w dokumencie pt. „ Powiatowy Program Pomocy Dziecku i Rodzinie „, Dokument ten skorelowany jest z niniejszą Strategią.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie należytej opieki rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej poprzez współpracę z Ośrodkami Pomocy Społecznej , Sądem Rodzinnym , organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy tym rodzinom.
2. Rozwijanie usług poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin potrzebujących wsparcia.
3. Szkolenie rodzin zastępczych i kandydatów na pełnienie funkcji różnych form rodzinnej opieki zastępczej oraz promowanie i wspieranie pozainstytucjonalnych form opieki nad dzieckiem.
4. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo wychowawcze.
5. Osiągnięcie standardów oraz doskonalenie pracy Domu Dziecka w Białowieży w kierunku

lepszego przygotowania wychowanków do samodzielnego życia.

6. Rozwój usług profilaktyczno – wspierających skierowanych do rodziców dzieci z trudnościami w nauce i problemami emocjonalno – wychowawczymi.

Przewidywane efekty

1. Zwiększenie aktywności rodziny oraz osób korzystających z pomocy w samodzielnym rozwiązywaniu problemów bieżących.

2. Ograniczenie liczby osób korzystających z pomocy.

3. Zwiększenie liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w tym rodzinach niespokrewnionych z dzieckiem kosztem ograniczenia liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

4. Lepsze przygotowanie usamodzielnianych wychowanków do samodzielnego życia w szczególności opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze.

5. Lepsze rozpoznanie deficytów dziecka i przyczyn opóźnień w nauce szkolnej oraz udzielenie efektywniejszej pomocy w ich likwidowaniu.

Podmioty realizacji:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

2. Ośrodki Pomocy Społecznej

3. Dom Dziecka w Białowieży

4. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna

5. Sąd Rodzinny

6. Szkoły

Źródło finansowania:

Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego

Środki Wspólnoty Europejskiej

Budżet państwa

Terminy realizacji poszczególnych celów operacyjnych i szacunkowe koszty zostały rozwinięte we wspomnianym Programie pomocy dziecku i rodzinie.

Ad . III – Zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin w sytuacji kryzysowej.

Kryzys ma miejsce wtedy , gdy człowieka ogarnia nadmierny stres czyniąc go niezdolnym do prawidłowego funkcjonowania. Kryzys może dotyczyć pojedyncze osoby i całe rodziny. Powoduje on poważne zakłócenia równowagi psychicznej człowieka i zaburza jego działanie . W przypadku rodziny zakłócone są relacje między członkami rodziny i ma wpływ na prawidłowe jej funkcjonowanie.

W tym przypadku wymagane jest zastosowanie interwencji kryzysowej. Interwencję kryzysową rozumiemy jako metodę systemowego , interdyscyplinarnego , wielowątkowego oddziaływania na osobę lub rodzinę jako całość dostarczając wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy psychologicznej , prawnej , socjalnej ,medycznej , informacyjnej i innej.

Celem tej pomocy jest spowodowanie odzyskania przez osobę lub rodzinę zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom dotkniętych skutkami patologii społecznej.

2. Stworzenie kompleksowego systemu pomocy psychologiczno – pedagogicznej , socjalnej i prawnej rodzinie w tym ofiar przemocy.

3. Stworzenie odpowiednich warunków do życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionych opieki rodzin naturalnych (pomoc socjalna, psychologiczna w kierunku szybkiego powrotu dziecka do rodziny naturalnej – wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych poprzez poradnictwo rodzinne i systemową terapię rodzinną).
4. Organizowanie kampanii, akcji oraz programów profilaktycznych nastawionych na promocję zdrowego stylu życia, zapobiegania uzależnieniom, radzenia z agresją i stresami.

Przewidywane efekty

1. Zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych: usługi: socjalne, prawne, psychologiczne.
2. Zmniejszenie liczby rodzin objętych kryzysem, samodzielne lub łatwiejsze radzenie z pojawiającymi się problemami osób potrzebujących.
3. Nabycie nowych umiejętności pozwalających samodzielnie rozwiązywać pojawiające się nowe sytuacje życiowe.
4. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w szkołach.

Podmioty realizacji

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Ośrodki Pomocy Społecznej
3. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna
4. Pedagodzy szkolni, szkoły, samorzady gminne i samorząd powiatowy
5. Wydział Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego

Źródła finansowania

1. Środki własne jednostek samorządu terytorialnego
2. Środki krajowe pozyskane na realizację programów
3. Środki Wspólnoty Europejskiej

Termin realizacji: 2009 -2015

Ad. IV – Rozwój usług i systemu wsparcia dla osób starszych (w tym modernizacja istniejącej infrastruktury społecznej)

Z analiz demograficznych w powiecie wynika, iż następuje stały wzrost populacji osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencje świadczące o wzroście osób starszych w powiecie wymagają podejmowania odpowiednich działań i przewidywania przyszłych ich potrzeb. Ludzie starzy wymagają szczególnej osłony zapewniającej im możliwość życia w jak najkorzystniejszych warunkach. Obserwowane procesy migracyjne w tym wyjazd ludzi młodych w inne rejony kraju i poza granice powodują rozpad tradycyjnych form życia rodzinnego. Ludzie starsi potrzebują nie tylko intensywniejszej opieki lekarskiej ale też bardzo często usług opiekuńczych lub przynajmniej wsparcia w miejscu swojego zamieszkania.

Nieunikniony proces starzenia się stwarza konieczność podjęcia przez społeczeństwo wielu zadań mających na celu zaspokojenie wielu nowych potrzeb.

Cele operacyjne

1. Promowanie aktywnego stylu życia osób starszych poprzez wspieranie różnych form działalności.
2. Inicjowanie pomocy sąsiedzkiej w środowisku lokalnym oraz wspieranie organizowania grup samopomocowych.

3. Rozszerzenie usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania.
4. Doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez osoby potrzebujące.
5. Dążenie do standardów i utrzymanie standardów w domach opieki na terenie powiatu z uwzględnieniem poprawy (modernizacji) technicznej infrastruktury towarzyszącej (kuchnie, pralnie).

Przewidywane efekty

1. Zmniejszenie się liczby osób kwalifikujących się do umieszczenia w Domach i Placówkach całodobowej opieki.
2. Zorganizowanie czasu wolnego osób starszych i wykorzystanie ich doświadczeń i działań na rzecz środowiska lokalnego.
3. Wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych i wspomagających w miejscu zamieszkania.
4. Łatwiejszy dostęp do specjalistycznych usług medycznych wieku starszego (w tym do rehabilitacji leczniczej i społecznej).

Podmioty realizacji

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Ośrodki Pomocy Społecznej
3. Dom Pomocy Społecznej w Białowieży
4. Placówki opieki całodobowej dla osób starszych z terenu powiatu
5. Zainteresowane organizacje pozarządowe
6. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce.
7. Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej z terenu powiatu

Źródła finansowania

1. Środki własne jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek budżetowych
  2. Środki Wspólnoty Europejskiej
  3. Środki prywatne
  4. Budżet państwa
- Termin realizacji: 2008 – 2015

Ad. V – Wspieranie osób niepełnosprawnych – poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, pracy, szerokiej oferty usług i świadczeń.

Integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem wymaga pomocy w pokonywaniu wielu przeszkód tkwiących w ich samych jak też w najbliższym otoczeniu. Pokonywanie trudności przez osoby niepełnosprawne dotyczy sfery samodzielności: fizycznej, psychicznej i zawodowej. Udzielając pomocy tej grupie osób należy uwzględnić specyfikę niepełnosprawności (rodzaj dysfunkcji), gdyż ona determinuje możliwy zakres udzielania pomocy. Pomoc tej grupie społecznej wymaga szeregu działań ze strony samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

Cele operacyjne

1. Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie powiatu.
2. Profilaktyka i promocja zdrowia oraz zwiększenie dostępności w zakresie rehabilitacji leczniczej i usprawniającej.
3. Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do różnych poziomów edukacji.
4. Zwiększenie dostępności w zakresie rehabilitacji leczniczej i usprawniającej (w DPS Białowieża) osób niepełnosprawnych do różnych poziomów edukacji.
5. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.
6. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym jak największego uczestnictwa w życiu społecznym i integracja tych osób ze społeczeństwem poprzez wspieranie instytucji i stowarzyszeń działających w obszarze niepełnosprawności poprzez uczestnictwo w zajęciach Powiatowego Ośrodka Wsparcia i Warsztatu Terapii Zajęciowej .

Przewidywane efekty

1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej problemów osób niepełnosprawnych.
2. Wzrost dostępności do usług specjalistycznych przeznaczonych dla osób i rodzin niepełnosprawnych.
3. Usprawnienie fizyczne i społeczne osób niepełnosprawnych
4. Zwiększenie zakresu usług świadczonych przez placówki dziennego pobytu (Powiatowy Ośrodek Wsparcia , Warsztat Terapii Zajęciowej) jakości tych usług i różnorodności.

Podmioty realizacji

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
3. Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Hajnówce
4. Warsztat Terapii Zajęciowej w Hajnówce
5. Ośrodki Pomocy Społecznej
6. Powiatowy Ośrodek Wsparcia.
7. Dom Pomocy Społecznej „Rokitnik” w Białowieży

Źródła finansowania

1. Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (zgodnie z budżetami jednostek na kolejne lata)
  2. Środki Wspólnoty Europejskiej
  3. Środki budżetu Państwa
  4. Środki sponsorów
- Termin realizacji: 2008 – 2015

Ad VI – Wypracowanie modelu wspólnego działania i form współpracy lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy społecznej w tym osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Istniejący obecnie model pomocy społecznej zakłada , iż w rozwiązywaniu szeregu problemów mogą uczestniczyć różne podmioty : jednostki samorządu terytorialnego , organizacje pozarządowe i związki wyznaniowe. W tej sytuacji istotne znaczenie ma integracja działań tych instytucji i

wszystkich szczebli samorządów lokalnych.

Współpraca w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej jest szansą na skuteczne wykorzystanie możliwości i zasobów finansowych, infrastrukturalnych oraz potencjału ludzkiego. Nowe problemy społeczne i wzrost zadań przekazywanych do pomocy społecznej powodują, iż bez współdziałania z sektorem pozarządowym - pomoc społeczna - nie byłoby w stanie dobrze spełniać swoich funkcji

Ponadto wspieranie działań organizacji pozarządowych dynamizuje rozwój społeczeństwa obywatelskiego i kształtuje postawy samopomocowe.

Samorządy jako lokalne podmioty polityki społecznej powinny stwarzać warunki do powstania i rozwoju organizacji pozarządowych jako partnerów, zapewniając im sprzyjającą atmosferę społeczną.

Bez współdziałania wszystkich jednostek działających dla dobra mieszkańców powiatu niemożliwe będzie zrealizowanie założeń i celów strategicznych.

Uzależnienie – nabyta silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji.

Uzależnienia od różnego rodzaju używek w tym w szczególności od alkoholu są znaczącą przyczyną do stosowania wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym tym problemem przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Uzależnienie dotyka nie tylko osoby ale również całej rodziny. Na terenie powiatu istnieje wiele instytucji świadczących wsparcie dla tej grupy osób. Intencją realizacji tego celu jest rozpoznanie skali potrzeb, potencjału instytucjonalnego i możliwości i sposobów zaspokojenia potrzeb.

Cele operacyjne

1. Propagowanie szkodliwości spożywania używek uzależniających w aspekcie zdrowotnym, społecznym i możliwości rozwoju osobowego danej osoby na terenie szkół.
2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej (np. alkoholizm)
3. Rozwijanie i udoskonalanie pracy i metod oddziaływań - leczenia osób uzależnionych od używek w ramach istniejących struktur medycznych.
4. Wypracowanie modelu przepływu informacji między podmiotami działającymi w sferze pomocy społecznej z uwzględnieniem organizacji pozarządowych.
5. Stworzenie i aktualizowanie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.
6. Zgromadzenie i aktualizowanie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających wsparcia.

Przewidywane efekty

1. Wzrost świadomości szkodliwości spożywania używek wśród młodzieży.
2. Łatwiejszy i szybszy dostęp do specjalistycznych usług osób potrzebujących.
3. Większa skuteczność stosowanych metod oddziaływań na osoby korzystające z usług poradni.
4. Szybszy przepływ informacji na temat osób potrzebujących pomocy i możliwość kompleksowego wsparcia.
5. Wzrost rangi organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy społecznej oraz wzrost aktywności społeczności lokalnych.
6. Łatwiejszy dostęp do bazy instytucji i organizacji udzielających pomoc poszczególnym kategoriom osób potrzebujących.

Podmioty realizujące

- 1.Szkoły
- 2.Komenda Powiatowa Policji
- 3.Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- 4.Samorządy Gminne
- 5.Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 6.Zainteresowane organizacje pozarządowe
- 7.PCPR

Źródło finansowania

- 1.Środki własne jednostek realizujących program w ramach działalności bieżącej.
- 2.Budżet Państwa
- 3.Środki Wspólnoty Europejskiej

Termin realizacji: 2008 – 2015

Wdrażanie , Finansowanie i Monitorowanie Strategii

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie hajnowskim będzie realizowana zgodnie z przyjętymi celami strategicznymi i celami operacyjnymi. Istotnym narzędziem wdrażania strategii rozwoju jest oddziaływanie samorządu powiatu hajnowskiego na lokalne obszary społeczne : obszar informacji , wiedzy , kapitału. Realizacja strategii prowadzona będzie przez instytucje i jednostki pomocy społecznej samorządu powiatowego i samorządów gminnych a także inne podmioty wspomniane w niniejszej Strategii w zakresie swoich kompetencji. Realizacja zadań strategicznych wymaga szerokiego wsparcia społecznego.

Zasady realizacji strategii:

- 1.Zasada zrównoważonego rozwoju.
- 2.Zasada rozwoju wielokierunkowego.
- 3.Zasada orientacji na mieszkańców.
- 4.Zasada partnerstwa publiczno – prawnego,
- 5.Orientacja na przyszłość.

Finansowanie i monitoring Strategii.

Realizacja zadań zawartych w strategii wymagać będzie określonych nakładów finansowych. Przewidziane źródła finansowania Strategii to:

- 1.Środki własne samorządów powiatowych i gminnych,
- 2.Środki z budżetu administracji rządowej,
- 3.Środki Unii Europejskiej,
- 4.Środki funduszy celowych,
- 5.Dotacje organizacji pozarządowych.

Bardzo istotnym wydaje się finansowanie działań przy wykorzystaniu dostępnych funduszy unijnych w tym Europejskiego Funduszu Społecznego – Program Operacyjny – Kapitał Ludzki (PO – KL)

Przyciągnięcie opisanych wyżej środków wymaga współpracy z wieloma partnerami , w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi. Organizacje pozarządowe mogą pozyskiwać środki z funduszy europejskich w ramach programów nie zawsze dostępnych samorządom. Budowanie

takiego mechanizmu współpracy między organizacjami pozarządowymi i samorządowymi w pozyskiwaniu funduszy strukturalnych ma dziś szczególne znaczenie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie hajnowskim obejmuje swoim zasięgiem czasowym okres do 2015 roku. Zakłada się realizację wytyczonych celów z możliwością wprowadzenia niezbędnych zmian dostosowawczych wynikających z aktualnej sytuacji ekonomicznej i społecznej w kolejnych latach. Należy liczyć się również z koniecznością podejmowania innowacyjnych, wynikających z potrzeb przedsięwzięć modyfikujących ustalony model działań.

Cele strategiczne wyznaczone w niniejszym opracowaniu dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie powiatu hajnowskiego tj. bezrobocia, problemów opiekuńczo – wychowawczych, problematyki osób niepełnosprawnych, uzależnionych, dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, problemów przemocy w rodzinie, problematyki osób starszych i psychicznie chorych. Wymienione cele wynikają z kierunków działań najczęściej wymienianych – jako istotne problemy – w poszczególnych gminach.

Realizacja określonych celów implikuje konieczność zaangażowania możliwych zasobów państwowych, regionalnych i powiatowych. Rozwijanie i utrzymywanie systemu pomocy wymaga zintegrowanych działań wszelkich podmiotów. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od powszechnej akceptacji strategii przez wszystkich sojuszników podejmowanych działań pomocowych.

Jednym z ważnych elementów wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jego monitorowanie, polegające na ciągłym systemie obserwacji i kontroli realizacji strategii oraz ogólnych warunków jej funkcjonowania.

Wybór mierników realizacji strategii nie jest sprawą prostą. W dostępnych publikacjach i materiałach na ten temat brak jest jednoznacznych odpowiedzi. Dlatego też w celu zminimalizowania pracochłonności należy korzystać w większości przypadków z ogólnie dostępnych danych powstających przy realizacji poszczególnych zadań, tworzonej na potrzeby statystyki państwowej, Ministerstwa Polityki Społecznej, Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Rady Powiatu i innych jednostek. W większości przypadków będzie to liczba załatwianych spraw z danego zakresu porównywana w kolejnych latach.

W przypadku powiatu hajnowskiego biorąc pod uwagę dużą skalę potrzeb i ograniczone zasoby finansowe samorządów lokalnych (kierowane na obszar pomocy społecznej) - które mogą być zaangażowane – niezbędne jest znalezienie środków w budżetach samorządów lub środków pozabudżetowych niezbędnych do realizacji Strategii. Zgodność założeń Strategii z innymi programami wyższego rzędu daje szansę pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych.

Elastyczna konstrukcja niniejszego dokumentu przewiduje wprowadzenie nowych, lepszych elementów służących budowaniu porządku społecznego opartego na wzajemnym porozumieniu grup społecznych odpowiedzialnych za konsekwencję podejmowanych działań oraz wrażliwości na krzywdę i obowiązku wzajemnej pomocy.

W miarę potrzeb i możliwości cele strategiczne będą uszczegóławiane poprzez opracowanie programów szczegółowych nakierowanych na poszczególne obszary społeczne i grupy beneficjentów końcowych.

Sporządził: Pracownicy PCPR Hajnówka